

Частина перша

Різдвяна історія

1

Барселона, грудень 1957 року

Того року перед Різдвом усі дні починалися свинцевими світанками і памороззю. Місто огортала синява півтемрява, а перехожі квапилися вулицями закутані аж по вуха, видихаючи пару в морозному повітрі.

Тими днями небагато людей зупинялося перед вітриною крамниці «Семпере й сини», а ще менше наважувалося зайти всередину й запитати, чи не лежить тут, чекаючи на них усе своє життя, якась забута всіма книжка, продаж котрої, говорячи без прикрас, міг би підправити хистке фінансове становище книгарні.

— Я думаю, сьогодні саме той день! Сьогодні нам пощастиТЬ! — виголосив я, відчуваючи піднесення

після першої випитої зранку філіжанки кави — порції щирого оптимізму в рідкому стані.

Батько, який того дня з восьмої години ранку воював із бухгалтерською книгою, до яких тільки хитрувань не вдаючись із олівецем і гумкою, скинув поглядом на прилавок і побачив, як потенційні покупці одне за одним поспішли вниз вулицею, минаячи його крамницю.

— Твої слова, Даніелю, та Богові у вуха! Бо якщо так триватиме й далі й на різдвяні свята в нас ніхто нічого не купить, у січні ми не матимемо чим оплатити рахунки за світло. Мусимо щось із цим робити.

— Фермінові вчора дещо спало на думку, — мовив я. — Він стверджує, що має хитромудрий план, який допоможе врятувати книгарню від неминучого банкрутства.

— Не доведи Боже!

Я переказав батькові дослівно:

— «Чому б нам не додати декорацій на вітрину? Я міг бистати там у самого спідньому, і, може, тоді нам удалося б заманити до крамниці якусь жіночку, спраглу за любовними романами й гострими відчуттями. Бо ж кажуть тямущі люди, що майбутнє літератури залежить від жінок, і, їй-богу, ще не народилася та раба Божа, яка змогла б опиратися, побачивши таке прекрасне тіло, як у мене».

Батьків олівець упав на підлогу за моєю спиною. Я обернувся й додав:

— Фермін *dixit*¹.

¹ Так сказав Фермін (лат.). (*Тут і далі прим. пер.*)

Я гадав, що батько всміхнеться на Фермінів дотеп, але побачивши, що він, схоже, не збирається переривати свою мовчанку, скинув на нього краєм ока. Семпере-старший, здається, не тільки не побачив нічого кумедного в цьому безглаздому жарті, але й мав та-кий замислений вираз обличчя, наче сприйняв цю пропозицію всерйоз.

— Хто б міг подумати, що Фермін раптом так влучить у яблучко, — пробурмотів батько.

Я недовірливо поглянув на нього. Може, та гроша-ва посуха, що впала на нас останніми тижнями, зрештою пошкодила здоровий глузд моого вітця.

— Тільки не кажи, що збираєшся дозволити ходити по книгарні у підштаниках.

— Ні-ні, не це. Річ у вітрині. Допіру, як ти це сказав, мені дещо спало на думку... Може, ми ще встигнемо врятувати різдвяні продажі.

Він зник у підсобній комірчині й невдовзі повернувся, убравшись у свій традиційний зимовий одяг: те саме пальто, той самий шалик і капелюх, знайомі мені ще з дитинства. Дружина не раз висловлювала підозру, що мій батько не купляв собі одягу з 1942 року, і всі ознаки вказували на те, що Беа має цілковиту рацію. Надіваючи рукавиці, він невиразно всміхався, а очі його набрали того майже дитячого блиску, який з'являвся в батька тільки перед великими справами.

— Лишаю тебе одного ненадовго, — повідомив він. — Мені треба вийти у справах.

— А можна поцікавитися, куди ти йдеш?

Батько підморгнув мені.

— Це сюрприз. Скоріше все сам побачиш.

Я провів його до дверей, а потім спостерігав, як батько, що впевненим кроком попрямував у бік вулиці Пуерта-дель-Анхель, перетворюється на ще одну постать у сизувато-сірому натовпі перехожих, які торують свій шлях крізь чергову довгу зиму, сповнену тіней і припорошену попелом.

2

Пишившись наодинці, я вирішивскористатися нагодою і ввімкнути радіо, щоб трохи насолодитися музикою, доки переставлятиму книжки на полицях на свій розсуд. Батько вважав поганим томом слухати музику при покупцях у книгарні, а якщо я вмикав радіо в присутності Ферміна, той починав наспівувати саєти¹ на будь-який мотив або, ще гірше, пускався витанцювати те, що він називав «запальними карибськими ритмами», і за кілька хвилин доводив мене до сказу. Зважаючи на ці всі практичні перешкоди, я дійшов висновку, що втіху від музики доведеться обмежити тими рідкісними хвилинами, коли, окрім мене і кількох десятків тисяч книжок, у крамниці більше нікого не буде.

Того ранку радіо «Барселона» передавало прекрасний концерт, який відомий трубач Луї Армстронг відіграв зі своїм оркестром рівно три роки тому в готелі «Віндзор Пелас» на проспекті Діагональ і який нелегально записав котрийсь колекціонер. Під час рекламних пауз диктор знай називав музику, що

¹ Іспанські народні наспіви в жанрі флангенко.